

ZLATNI DANCI 9 – ŽIVOT I DJELO(VANJE) ANTE GARDAŠA

Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa
(Filozofski fakultet, Osijek, 29. i 30. ožujka 2007.)

Međunarodni znanstveni skup Zlatni danci 9 – *Život i djelo(vanje) Ante Gardaša* održan je 29. i 30. ožujka 2007. godine. Skup je bio posvećen hrvatskome piscu Anti Gardašu koji je preminuo 2004. godine. Program je uključivao izlaganje znanstvenih radova hrvatskih i inozemnih znanstvenika i predstavljanje knjiga. Zbirku pripovjedaka *Cvrčak – božji tucak* Jagode Truhelke predstavili su Dragica Dragun, Josip Cvenić i Ana Pintarić. *Pregled hrvatske dječje književnosti* Stjepana Hranjeca predstavili su Ana Pintarić i Stjepan Hranjec.

Ante Gardaš hrvatski je književnik najpoznatiji po svojim djelima za djecu. Rođen je 1938. godine u Agićima pored Dervente. Kao devetogodišnjak doselio je s roditeljima u Slavoniju, gdje je u Našicama završio gimaziju. U Zagrebu je završio pravni fakultet. Od 1973. radio je kao pravnik u osječkoj pošti. Preminuo je 2004. godine u Osijeku. Pisao je pjesme, igrokaze, pripovjetke, bajke i romane. U njegovom stvaralaštvu najvažnije mjesto pripada romanima za djecu. Prvi roman *Ljubičasti planet* objavio je 1981. godine. Nakon toga piše romane različitih žanrova: znanstveno-fantastične, pustolovne, kriminalističke i socijalne. Prevođen je na brojne jezike. Za svoja je djela nagrađivan u Hrvatskoj, ali i izvan Hrvatske.

Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenoga skupa Zlatni danci 9 – *Život i djelo(vanje) Ante Gardaša* objavljen je u Osijeku 2008. godine. Urednica zbornika je Ana Pintarić. U zborniku se nalazi 19 radova u kojima se proučava stvaralaštvo Ante Gardaša i pristupi njegovim djelima.

U uvodnom poglavlju Zbornika Ana Pintarić donosi lirski zapis sjećanja na književnika povodom godišnjice njegove smrti pod naslovom *U ruci će imati kiticu cvijeća i vedar osmjech na licu*. Autorica se u tekstu prisjeća ispraćaja književnika i iznosi

podatke o njegovu životu i stvaralaštvu. Poseban osvrt autorica daje na Gardaševe romane koji su najvažniji dio njegova stvaralaštva i donosi kratak pregled njihova sadržaja.

Dubravka Težak u tekstu *Gardaševo mjesto u hrvatskoj dječjoj književnosti* smješta stvaralaštvo Ante Gardaša u kontekst hrvatske dječje književnosti. Gardaš se u dječjoj književnosti pojavio 1978. godine zbirkom priča *Jež i zlatni potok*. Osamdesetih godina popularnost stječe znanstveno-fantastičnim romanima i postaje jedan od najčitanijih hrvatskih dječjih pisaca. Pisao je pjesme, igrokaze, romane, pripovijetke i bajke.

O Gardaševim usmenoknjiževnim izvorima pisao je Stjepan Hranjec u tekstu *Usmenoknjiževna izvorišta Gardaševe proze*. Gardaš je bogato i stilski raznovrsno interpolirao usmenoknjiževno gradivo u svoju prozu. Posezao je za poslovicama, basnama i usmenom bajkom. Bajke je pri preuzimanju oplemenjivao kako bi naglasio etičku dimenziju bajke. Međuprožimanja je primjenjivao u pripovjednim zbirkami i dramskim djelima.

Vlado Pandžić piše o recepciji Gardaševih djela u Bosni i Hercegovini u radu pod naslovom *Recepcija Gardaševa književnog djela u Bosni i Hercegovini*. Ante Gardaš rodom je iz Bosne i Hercegovine. Recepcija njegovih djela u Bosni i Hercegovini osamdesetih godina 20. stoljeća nije bila velika, ali se povećala zadnjih pet godina 20. stoljeća. Razlog povećanoj re-

cepciji Vlatko Pandžić nalazi u školama koje su imale hrvatski jezik kao nastavni jezik. Izrazito veliko zanimanje za Gardaševe romane i priče za djecu i mlade izraženo je prvih godina 21. stoljeća u Federaciji Bosne i Hercegovine. Čitateljsko zanimanje prvenstveno je usmjereno na njegova djela namije-njena djeci i mladima.

Prostor Gardaševih romana istraživala je Ana Pintarić u tekstu *Književni prostori Gardaševih romana*. Autrica je na predlošku od petnaest romana proučila Gardaševe književne prostore koji obuhvaćaju svemirski i zemaljski prostor, primorski, slavonsko-baranjski krajolik i europske gradove. Događaji se najčešće zbivaju u Osijeku. S obzirom na žanrovsku pripadnost romana razlikuje se i ustroj književnoga prostora. U detektivskim, istraživačkim i socijalnim romanima književni je prostor informativan i donosi obavijest gdje se što zbiva. U pustolovnim i znanstveno-fantastičnim romanima opisuju se unutrašnji i vanjski prostori i opisi su opširniji, bogatiji i funkcionalniji.

O žanrovskoj pripadnosti romana *Duh u močvari* pisao je Ivan Bošković u radu *Duh u močvari: kriminalistički i/ili ekološki roman*. Najpoznatiji roman Ante Gardaša *Duh u močvari* prepoznat je kao kriminalistički roman. Ivan Bošković navodi da roman ima složeniju strukturu i u radu donosi elemente koji roman obilježavaju i kao ekološki roman. Obilježavanjem romana *Duh u močvari* kao

ekološkog romana uvećava se njegov semantički i recepcijski potencijal.

Franjo Nagulov i Dragica Dragun u tekstu *Gardašev prvi kontakt* donose poveznice Gardaševog romana *Ljubičasti planet* i znanstveno-fantastične TV serije *Zvezdane staze*. Rad je podijeljen na tri dijela. U prvom se dijelu rada kroz prizmu romana i serije promatraju odnosi ideja koje promoviraju humanost kroz ljubav, mir i slična stanja i ljudske namjere. U drugom se dijelu promatraju pitanja tehnologije u *Ljubičastom planetu* i *Zvezdanim stazama*. Treći dio teksta razmatra inter/multimedijalne, intersemiotičke i intersemantičke geste u romanu i TV seriji.

O jeziku Gardaševih bajki pisale su Ljudmila Vasiljeva i Nataša Veinović. Jezično-stilska osnovica, leksičko-frazeološki i strukturno-semantički opći ton Gardaševih djela je živi hrvatski svakodnevni govor. Leksik mu je razgovijetan i jednostavan i prilagođen dječjem razumijevanju. U bajkama se uočava veza s književnom tradicijom u izboru leksika, frazeologije i konstrukcijama tipičnim za narodno stvaralaštvo. Gardaš u bajkama rijetko koristi regionalizme ili dijalektalizme. Donosi nekoliko kovanica koje autorice teksta smatraju vrlo uspjelima.

Zbornik donosi i pet radova u kojima autori izlažu metodičke pristupe Gardaševim djelima i njihovu prijenjivost u nastavi. O primjeni priča Ante Gardaša u nastavi pisala je Karol Visinko u radu *Priče Ante Gardaša u nastavi jezičnoga izražavanja*. Rad je nastao na temelju

ranijih istraživanja Gardaševih dječjih priča i u njemu se promatraju obilježja sadržaja i izraza njegovih priča koje se mogu upotrijebiti u nastavi jezičnoga izražavanja u osnovnim školama. Korištenjem Gardaševih priča kao predložaka za jezično izražavanje autorica upućuje na bogatstvo njihova sadržaja i izraza.

Irena Vodopija i Dubravka Smajić u radu pod naslovom *Jezik Gardaševe proze i nastava hrvatskoga jezika* jezično-stilski raščlanjuju odabrane Gardaševe bajke i dva romana. Jezično-stilska raščlamba preduvjet je dubljeg poniranja u djelo i njegova boljeg razumijevanja.

Komunikacijsko-stvaralački i integracijsko-korelacijski pristup Gardaševim djelima u čitankama naslov je rada Jadranke Nemeth-Jajić. Autorica navodi da su u čitankama od Gardaševih djela najviše zastupljeni ulomci romana *Ljubičasti planet*, ali i priče, bajke, pjesme i igrokazi. Rad se bavi primjenom komunikacijsko-stvaralačkog i integracijsko-korelacijskog pristupa djelima Ante Gardaša jer su oni usklađeni s načinom učenja učenika mlađe školske dobi zato što je u tim pristupima nastava usmjerena na učenika.

Vesna Bjedov na primjeru romana *Ljubičasti planet* u radu *Integracijski pristup lektirnome djelu Ljubičasti planet* prikazuje načine unutar predmetnog sjedinjavanja nastavnih tema iz književnosti, jezika i jezičnoga izražavanja. Na taj se način ostvaruju sve zadaće, učitelju se omogućuje otkrivanje

raznolikog pristupa temi i njezinome oblikovanju, a učenicima razvoj stvaralačkih sposobnosti te kritičkog mišljenja.

Zastupljenost Gardaševih djela u čitankama i lektirama donose Lidija Bakota i Valenitna Majedenić u radu *Gardaševa djela u čitankama i lektirama za osnovnu školu*. Autorice u radu iznose i metodički instrumentarij i mogućnosti primjene suvremenih metoda i oblika rada pri interpretaciji Gardaševih djela.

O odnosu djece osnovnoškolskog uzrasta prema čitanju i nečitanju bajki piše Jasna Ažman u radu *Model Gardaševog čitatelja*.

Katja Bakija u svome radu pod naslovom *Anto Gardaš – autoritativni pripovjedač s odmakom* raščlanjuje Gardaševe bajke i analizira ih u kontekstu suvremenih književnih teorija pripovijedanja. Autoricu u radu zanima narav pripovjednog čina u kojemu se Gardaš pokazuje kao autoritativni pripovjedač s odmakom.

Gardaševu dječje pjesništvo zbog češćeg kritičarskog i čitateljskog čitanja proze ostalo je po strani. Dragica Dragun u radu *Dječje pjesništvo Ante Gardaša* promatra Gardaševu dječje pjesništvo na tematsko-motivskoj razini te po dominantnim mjestima njegova

pjesništva: prostor, kolorizam, urbanizam, tradicionalizam i drugo.

Klasike ukrajinske i hrvatske književnosti, Igora Kalineca i Antu Gardaša, predstavila je Olga Kravec u radu *Bajke iz Lavova i Osijeka: Igor Kalinec i Anto Gardaš*.

O legendi u romanu *Prikaza* u radu *Vrtlareva priča u Gardaševoj Prikazi* pisala je Janja Prodan. *Legenda o Bijeloj ženi* povezana s povijesnim činjenicama iz povijesti Valpova. Rad donosi načine uklopljenosti legende u roman.

Na kraju zbornika u radu *Bibliografija Ante Gardaša* Mihajla Savić donosi kronološku bibliografiju Ante Gardaša. Bibliografske su jedinice podijeljene u nekoliko skupina: izdanja, radovi objavljeni u zbornicima i antologija te važnija literatura o piščevim djelima.

Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenoga skupa *Zlatni danci 9 – Život i djelo(vanje) Ante Gardaša* donosi prikaz stvaralaštva Ante Gardaša i metodičke pristupe njegovim djelima i tako čitatelje upućuje u njegova djela i načine njihova istraživanja. Proučavateljima Gardaševa stvaralaštva i dječje književnosti ovaj zbornik otvara mogućnosti za daljnji rad.

Vedrana Živković, asistentica
Učiteljski fakultet, Osijek